

FONDI KOSOVAR PËR GARANCI KREDITORE
KOSOVSKI FOND ZA KREDITNO JEMSTVO
KOSOVO CREDIT GUARANTEE FUND

POLITIKA EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA

TABELA SADRŽAJA	
POLITIKU EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA.....	4
POGLAVLJE I.....	4
OPŠTE ODREDBE	4
Član 1 Uvod	4
Član 2	4
Cilj i delokrug.....	4
Član 3	5
Definicije.....	5
POGLAVLJE II.....	7
SPROVOĐENJE ZAHTEVA POLITIKA EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG	
UPRAVLJANJA.....	7
Član 4	7
Ovlašćenja i odgovornosti	7
Član 5	7
Primena sistema ekološkog i socijalnog upravljanja od strane FI-a.....	7
Član 6	8
Uključenost zainteresovanih strana u upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima	8
Član 7	8
Primenjivo zakonodavstvo o zaštiti životne sredine, socijalnim pitanjima, zdravlju i bezbednosti	8
Član 8	9
Primenjivi međunarodni ekološki i socijalni standardi.....	9
Član 9	9
Ostali relevantni ekološki i socijalni standardi, koji nisu primenjivi na KFKJ.....	9
Član 10	10
Zabranjeni, ograničeni sektori i kreditne svrhe	10
Član 11	12
Kategorizacija ekološkog i socijalnog rizika	12
Član 12	12
Dokumentacija za ekološku procenu.....	12
Član 13	13
Mehanizam za žalbe	13
Član 14	14

Praćenje i izveštavanje	14
POGLAVLJE III.....	16
ZAVRŠNE ODREDBE	16
Član 15	16
Primena politike.....	16
Član 16	16
Izmene ove Politike	16
Član 17	16
Odredbe o stavljanju van snage.....	16
Član 18	16
Usklađenost i sankcije	16
Član 19	16
Prilozi16	
Član 20	17
Stupanje na snagu.....	17
Prilog I.....	18
Sektori koji intenzivno koriste ugljenik navedeni po kodovima NACE klasifikacije	18
Prilog II	19
Zabranjene aktivnosti prema NACE kodovima	19
Prilog III	20
Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika	20
Prilog IV.....	28
Generički tok procesa odobravanja kredita	28
Prilog V	29
Projekti navedeni u Aneksu I Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu, koji podležu postupcima procene uticaja na životnu sredinu.....	29
Prilog VI.....	34
Projekti navedeni u Prilogu II nacionalnog Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu	34
Prilog VII.....	37
Lista delatnosti koje podležu opštinskoj ekološkoj dozvoli	37

Odbor direktora Kosovskog Fonda za kreditno jemstvo;

Na osnovu člana 17, stav 1, podstav 1.6, Zakona br. 05/L-057 o osnivanju Kosovskog Fonda za kreditno jemstvo, izmenjenog i dopunjenog Zakonom br. 08/L-138, i članom 8, stav 1.5, Statuta KFKJ-a;

Na sastanku održanom 25.09.2025. godine, usvojio je ovu:

POLITIKU EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA

POGLAVLJE I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Uvod

1. Ova Politika utvrđuje viziju i misiju KFKJ-a u odnosu na životnu sredinu, društvo i doprinos održivom razvoju. KFKJ prepoznaje važnost upravljanja ekološkim i socijalnim rizicima i posvećen je identifikaciji i rešavanju svih takvih rizika povezanih s njegovim jemstvenim aktivnostima. Politika utvrđuje vodeće principe i pravila koja bi trebala biti deo prakse upravljanja ekološkim i socijalnim rizicima jemstva gde KFKJ snosi većinu rizika.
2. Cilj KFKJ-a, je da ovom Politikom:
 - 2.1. ispunji svoj institucionalni mandat s punom odgovornošću prema životnoj sredini i društvu;
 - 2.2. odredi na koji način će registrovane finansijske institucije (u daljem tekstu: RFI) koje podržava KFKJ proceniti i upravljati rizicima i ekološkim i socijalnim uticajima, u vezi sa projektima koje finansira;
 - 2.3. promoviše dobre prakse ekološkog i socijalnog upravljanja potprojektima koje finansiraju RFI;
 - 2.4. promoviše dobro i zdravo upravljanje ljudskim resursima u okviru RFI-a.
3. RFI-ovi će vršiti procene uticaja na životnu sredinu u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom o životnoj sredini i na osnovu najboljih međunarodnih praksi. Ovaj proces procene sprovodi se: radi utvrđivanja mogućih pozitivnih ili negativnih uticaja predloženih projekata zajmoprimaca ili MMSP-a; radi procene mera predostrožnosti koje treba preduzeti kako bi se izbegli, sprečili, ublažili ili minimizirali negativni uticaji koji mogu naštetiti životnoj sredini; i radi nadzora i inspekcije sprovođenja projekta.

Član 2 Cilj i delokrug

4. Ova Politika ima za cilj stvaranje održivog i zdravog okvira koji procenjuje i ublažava ekološki i socijalni rizik kreditnih jemstva u okviru aktivnosti KFKJ-a.

1. Ova Politika reguliše odnose u indirektnom uticaju KFKJ-a putem usluge jemstva kredita koja se pruža kvalifikovanom zajmoprimcu.
2. Ova Politika definiše i utvrđuje pravila za:
 - 2.1. ekološke i socijalno prihvatljive i neprihvatljive projekte;
 - 2.2. razmatranje ekološkog i socijalnog rizika;
 - 2.3. kategorije ekološkog i socijalnog rizika;
 - 2.4. zakonske zahteve koje moraju ispuniti MMSP-i;
 - 2.5. mehanizam za rešavanje žalbi;
 - 2.6. praćenje RFI-ova i učinka upravljanja životnom sredinom i socialnim pitanjima jemstvenog portfelja KFKJ-a.

Član 3 Definicije

1. Termini korišteni u ovoj Politici imaju sljedeća značenja:
 - 1.1. **AZŽSK** –znači Agencija za zaštitu životne sredine Kosova;
 - 1.2. **Kosovski fond za kreditno jemstvo (KFKJ)**– je nezavisni i autonomni entitet, obrazovan Zakonom br. 05/L-057 o osnivanju Kosovskog fonda za kreditno jemstvo (u daljem tekstu „Zakon o osnivanju KFKJ“), radi upravljanja imovinom KFKJ-a i pružanja kreditnih garancija u skladu s odredbama navedenog Zakona, Statuta KFKJ-a, Internih politika i procedura KFKJ-a;
 - 1.3. **Kreditno jemstvo**– označava garanciju koju KFKJ daje registrovanoj finansijskoj instituciji, nad zajmom, u skladu sa odredbama Zakona o osnivanju KFKJ-a i Sporazuma o jemstvu;
 - 1.4. **FI** –znači Finansijska institucija;
 - 1.5. **RFI** –znači Registrovana finansijska institucija;
 - 1.6. **Osnovni instrumenti Međunarodne organizacije rada** -znači instrumente Međunarodne organizacije rada o dečjem radu (Konvencije br. C138 i C182), prisilnom radu (Konvencija br. C029 i njen Protokol br. P029 iz 2014. godine, te Konvencija br. C105), diskriminaciji (Konvencije br. C100 i C111) i slobodi udruživanja i kolektivnog pregovaranja (Konvencije br. C087 i C098), zdravlju i bezbednosti na radu (C155 i C187), koji proizlaze iz Deklaracije Međunarodne organizacije rada o osnovnim principima i pravima na radu, usvojene 1998. godine, sa izmenama i dopunama iz 2022. godine;
 - 1.7. **Standardi učinka Međunarodne finansijske korporacije** –znači Standardi učinka Međunarodne finansijske korporacije o socijalnoj i ekološkoj održivosti;
 - 1.8. **Kategorije ekološkog i socijalnog rizika** –uključuje kategorije A, B i C, kao i podkategorije B+ i B- kako je opisano u članu 11. ove Politike¹;
 - 1.9. **Kvalifikovani zajmoprimac** –znači MMSP ili poljoprivredno gazdinstvo s identifikacijskim brojem, koje ispunjava uslove za kreditno jemstvo u skladu s kriterijumima podobnosti predviđenim u sporazumu o jemstvu;
 - 1.10. **Kvalifikovani kredit** –znači kredite koji ispunjavaju kriterije podobnosti utvrđene u ovoj Politici;
 - 1.11. **KfW** –znači Nemačka razvojna banka;
 - 1.12. **MZSPPI** –znači Ministarstvo za životnu sredinu, prostorno planiranje i infrastrukturu;
 - 1.13. **Sporazum o jemstvu** –znači sporazum potpisan između KFKJ-a i RFI-a, kojim se utvrđuju uslovi i odredbe za kreditno jemstvo;

¹Kategorije ekološkog i socijalnog rizika su takođe nazvane na sledeći način: Kategorija A visok ekološki i socijalni rizik, kategorija B+ značajan ekološki i socijalni rizik, kategorija B - umeren ekološki i socijalni rizik i kategorija C nizak ekološki i socijalni rizik.

- 1.14. **MMSP** –označava mikro, malo ili srednje preduzeće registrovano kod Agencije za registraciju biznisa na Kosovu, koje je dobilo jedinstveni identifikacijski broj i koje ima manje od dvesta pedeset (250) zaposlenih;
- 1.15. **PAP – znači za Projektom pogođene osobe** -pojedinci ili grupe, uključujući lokalne zajednice, na koje projekat ili program utiče ili će vjerovatno uticati zbog stvarnih uticaja ili potencijalnih rizika po njihovo fizičko okruženje, zdravlje, sigurnost, kulturne prakse, dobrobit ili egzistenciju;
- 1.16. **Međunarodna organizacija rada** –znači tripartitna Agencija Ujedinjenih nacija, koja okuplja vlade, poslodavce i radnike svojih država članica u zajedničkoj akciji za promociju dostojanstvenog rada širom sveta;
- 1.17. **Ekološki, društveni, zdravstveni i bezbedonosni učinak** –znači nivo usklađenosti projekta ili programa sa planom ekološkog i socijalnog angažovanja - EPAMS (ako je primjenjivo), ekološkim i društvenim instrumentima i svim ekološkim i društvenim zahtevima;
- 1.18. **Politika ekološkog i socijalnog upravljanja (PESU)** –označava ovu Politiku upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima KFKJ-a, uključujući njene izmene i dopune;
- 1.19. **Sistem ekološkog i socijalnog upravljanja (SESU)** –znači politike, procedure, alate i interne kapacitete za identifikaciju i upravljanje izloženošću Garantovane strane ekološkim i društvenim rizicima njenih klijenata/investitora, odobrene u skladu sa ESMP-om KFKJ-a;
- 1.20. **Standardi učinka Međunarodne finansijske korporacije** –utvrđuju odgovornosti klijenata Međunarodne finansijske korporacije za upravljanje njihovim ekološkim i socijalnim rizicima;
- 1.21. **Smernice MSS Grupe Svjetske banke** –znače Smernice Grupe Svetske banke o životnoj sredini, zdravlju i bezbednosti. To su tehnički referentni dokumenti, sa opštim primerima dobre međunarodne industrijske prakse (GIIP) specifičnim za industriju, koji se odnose na upravljanje životnom sredinom, zdravljem i bezbednošću tokom izgradnje i rada projekata ili programa.

POGLAVLJE II SPROVOĐENJE ZAHTEVA POLITIKA EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA

Član 4 Ovlašćenja i odgovornosti

1. U procesu pripreme i odobravanja PESU-a i njegovog praćenja i implementacije unutar institucije i prema trećim stranama, ovlašćenja i odgovornosti se dodeljuju u skladu sa Zakonom o osnivanju KFKJ-a, Statutom KFKJ-a i organizacijskom strukturom KFKJ-a.
2. Odbor direktora je odgovoran za odobravanje i nadzor nad sprovođenjem ove Politike. Upravni direktor predlaže ovu Politiku, njene izmene i dopune, na odobrenje Odboru direktora i odgovoran je za njenu sprovođenje.
3. Specijalista za životnu sredinu, socijalna pitanja i upravljanje (u daljnjem tekstu: SŽSSU) je imenovana osoba odgovorna za koordinaciju i sprovođenje ove Politike u okviru internog poslovanja KFKJ-a. SŽSSU prati sprovođenje ESMS-a, organizuje obuku za osoblje KFKJ-a i RFI-ove, te po potrebi predstavlja preporuke za izmenu ili dopunu PUŽSS-a.
4. Jedinica za upravljanje rizicima i Jedinica za razvoj portfelja, tokom procesa procene registracije finansijskih institucija (FI), prihvatanja kredita pod jemstvom i godišnje procene RFI-ova, obezbeđuju da ove institucije ispunjavaju ekološke, socijalne, zdravstvene i bezbedonosne zahteve utvrđene u ovoj Politici. Takođe, redovno, odgovarajuće jedinice se staraju da podsete RFI-ove na važnost poštovanja ovih zahteva, promovišu svest osoblja i obezbeđuju njihovu usklađenost sa SUŽSS-om, sporazumima o jemstvu i ovom Politikom.

Član 5 Primena sistema ekološkog i socijalnog upravljanja od strane FI-a

1. FI koji apliciraju za registraciju kod KFKJ moraju, između ostalog, ispunjavati sledeće uslove:
 - 1.1. da imaju sistem upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima u skladu sa standardima Međunarodne finansijske korporacije/Grupe Svetske banke i zahtevima ove Politike;
 - 1.2. da imenuju službenika za upravljanje rizikom koji će delovati kao koordinator za životnu sredinu za sprovođenje SESU-a.
2. RFI-ovi treba da imaju uspostavljene prakse i interne kapacitete u vezi sa sprovođenjem svojih SESU -ova. RFI-ovi sa uspostavljenim funkcionalnim SESU-ima koristiće svoje sisteme za pregled i upravljanje projektima.
3. RFI-ovi treba da imaju imenovanog službenika za rizik koji će delovati kao koordinator za životnu sredinu i biti odgovoran za svakodnevnu implementaciju SESU-a, uključujući: (a) procedure, instrumente i zahteve ŽS&SP; (b) da osiguraju da su dostupni odgovarajući resursi za upravljanje i obuku o pitanjima ŽS&SP; i (c) da obezbede da je dostupna

odgovarajuća tehnička ekspertiza, bilo interna ili eksterna stručna podrška, za sprovođenje dubinske analize i upravljanje ŽS&SP rizicima projekata RFI, uključujući pružanje podrške implementaciji po potrebi.

4. RFI-ovi će biti odgovorni za kategorizaciju ekoloških i socijalnih rizika projekata i da obezbede da svaki projekat koji podleže jemstvu uključuje procenu njegovog ekološkog i socijalnog uticaja primereno kategoriji i da je projekat u skladu sa nacionalnim ekološkim i socijalnim uredbama i drugim zahtevima iz ove Politike.
5. Projekti zajmoprimaca moraju proći proces ekološke i socijalne procene od strane RFI-ova.
6. Obaveze i uslovi koji proizlaze iz ove Politike, a koji se odnose na RFI-ove ili podobne zajmoprimce, biće uključeni u Sporazumima o jemstvu sa RFI-ovima.

Član 6

Uključenost zainteresovanih strana u upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima

1. Tri (3) glavne zainteresovane strane su uključene u proces kreditnog jemstva: (i) KFKJ–koji garantuje portfelj RFI-a, (ii) RFI-ovi–korisnici garancija KFKJ-a, (iii) kvalifikovani zajmoprimci–MMSP-i.
2. Odgovornosti gore navedenih stranaka su sledeće:
 - 2.1. KFKJ je odgovoran za sprovođenje ove Politike i da garantuje samo finansiranje projekata koji ispunjavaju ekološke i socijalne kriterijume;
 - 2.2. RFI-ovi su odgovorni za sprovođenje zahteva PESU-a, za korišćenje jemstva KFKJ-a samo za ekološki zdrave projekte kako je definisano u ovoj Politici, te za zahtevanje od svojih zajmoprimaca da se pridržavaju zahteva utvrđenih važećim zakonodavstvom i zahteva koji proizlaze iz sporazuma o jemstvu u vezi sa zdravljem, bezbednošću i životnom sredinom;
 - 2.3. Kvalifikovani zajmoprimci su odgovorni za se pridržavaju zahtevima utvrđenim u njihovim sporazumima o zajmu i važećim zakonima u vezi sa bezbednošću i zdravljem na radu i životnom sredinom.

Član 7

Primenjivo zakonodavstvo o zaštiti životne sredine, socijalnim pitanjima, zdravlju i bezbednosti

1. MŽSPPI i AZŽSK su dve glavne vladine institucije koje izrađuju, sprovode i nadgledaju primenu zakona i propisa o zaštiti životne sredine na Kosovu.
2. MŽSPPI je centralni izvršni organ zadužen za kreiranje i sprovođenje opšteg zakonodavstva o upravljanju u oblastima životne sredine, voda, prostornog planiranja stanovanja i građevinarstva.
3. AZŽSK je vladina institucija koja se, kroz integrisano praćenje životne sredine, efikasan informacioni sistem o životnoj sredini i kontinuirano izveštavanje o stanju životne sredine, obavezuje na očuvanje kvaliteta vazduha, vode, zemljišta i biodiverziteta, promovišući korišćenje obnovljivih izvora energije i održivo korišćenje prirodnih resursa.

4. Lokalne samouprave – opštine – imaju nadležnost za izdavanje opštinske ekološke dozvole za projekte i aktivnosti koje podležu takvim dozvolama navedenim u Prilogu Administrativnog uputstva br. 01/2017 MŽSPPI-ja, kao i projekte i aktivnosti koji su prošli fazu odabira u MŽSPPI -ju i za koje je procenjeno da podležu opštinskoj ekološkoj dozvoli, a ne proceni uticaja na životnu sredinu. Ako izveštaj o proceni uticaja na životnu sredinu nije potreban, nadležna opština procenjuje projekat u skladu sa zahtevima opštinske dozvole i može pokrenuti postupak za izdavanje opštinske ekološke dozvole.
5. Tokom procesa procene garantovanih kredita, KFKJ se zasniva na važećim zakonima navedenim u nastavku:
 - 5.1. Zakon o zaštiti životne sredine, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.2. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu;
 - 5.3. Zakon o radu, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.4. Zakon o zaštiti prirode, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.5. Zakon o Inspektoratu za životnu sredinu, vodu, prirodu, prostorno planiranje i izgradnju;
 - 5.6. Zakon o izgradnji, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.7. Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.8. Zakon o otpadu, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.9. Zakon o zaštiti od buke, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.10. Zakon o kulturnom nasleđu;
 - 5.11. Zakon o vodama Kosova, uključujući njegove izmene i dopune;
 - 5.12. Drugi primjenjivi zakoni u svrhu procene kredita za kreditno jemstvo.

Član 8

Primenjivi međunarodni ekološki i socijalni standardi

1. KFKJ je, za sprovođenje ove politike, dužan da primeni dole navedene ekološke i socijalne standarde:
 - 1.1. Standardi učinka Međunarodne finansijske korporacije:
 - 1.1.1. Standard učinka 1: Procena i upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima i uticajima;
 - 1.1.2. Standard učinka 2: Rad i uslovi rada;
 - 1.1.3. Standard učinka 3: Efikasnost resursa i sprečavanje zagađenja;
 - 1.1.4. Standard učinka 4: Zdravlje i bezbednost zajednice.
 - 1.2. Direktiva o održivosti KfW-a;
 - 1.3. Smernice Grupe Svetske banke za zaštitu životne sredine, zdravlja i bezbednosti i primenjive smernice za specifični sektor;
 - 1.4. Osnovne konvencije o radu i osnovni instrumenti Međunarodne organizacije rada;
 - 1.5. Obeležavanje tumačenja Međunarodne finansijske korporacije o finansijskim posrednicima (FI);
 - 1.6. Ekološki i socijalni standardi Evropske investicijske banke i Evropskog investicijskog fonda;
 - 1.7. Statistička klasifikacija ekonomskih aktivnosti u Evropskoj zajednici (kodovi NACE).

Član 9

Ostali relevantni ekološki i socijalni standardi, koji nisu primenjivi na KFKJ

1. Ostali relevantni međunarodni ekološki i socijalni standardi, koji nisu primenjivi na KFKJ, uključuju:

- 1.1. Standard učinka 5: Otkup zemljišta i nedobrovoljno preseljenje;
- 1.2. Standard učinka 6: Očuvanje biodiverziteta i održivo upravljanje živim prirodnim resursima;
- 1.3. Standard učinka 7: Autohtoni narodi;
- 1.4. Standard učinka 8: Kulturno nasleđe;
- 1.5. Osnovni principi i smernice UN-a o proterivanju i raseljavanju zasnovanom na razvoju;
- 1.6. Svetska komisija za brane (WCB) (za velike projekte brana);
- 1.7. Ekološki i socijalni standardi Svetske banke 10.

Član 10 Zabranjeni, ograničeni sektori i kreditne svrhe

1. Ova Politika se zasniva na listi izuzeća partnerskih institucija KFKJ-a.
2. Ova Politika utvrđuje zabranjene i ograničene sektore na sledeći način:
 - 2.1. Prisilan rad² ili dečji rad³;
 - 2.2. Aktivnosti ili materijali koji se smatraju ilegalnim prema zakonima ili propisima zemlje domaćina ili međunarodnim konvencijama i sporazumima, ili koji su predmet međunarodnog postepenog ukidanja ili zabrana, kao što su:
 - 2.1.1. supstance koje oštećuju ozonski omotač, PCB (polihlorovani bifenili) i drugi specifični opasni proizvodi, pesticidi/herbicidi ili hemikalije;
 - 2.1.2. divlje životinje ili proizvodi regulisani Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES); ili
 - 2.1.3. neodržive metode ribolova (kao što su ribolov eksplozivom i strujni ribolov neto u morskom okruženju korišćenjem mreža dužih od 2,5 km).
 - 2.3. Prekogranična trgovina otpadom i otpadnim proizvodima, osim ako je u skladu sa Bazelskom konvencijom i osnovnim uredbama;
 - 2.4. uništavanje područja visoke vrednosti očuvanja 4;
 - 2.5. Radioaktivni materijali⁵ i neograničena azbestna vlakna;
 - 2.6. Pornografija i/ili prostitucija;
 - 2.7. Kockanje, kazino i ekvivalentna preduzeća ili hoteli koji pružaju takve usluge;
 - 2.8. Municijska i oružje, vojna/policijska oprema ili infrastruktura ili popravne ustanove;
 - 2.9. Rasistički i/ili antidemokratski mediji;
 - 2.10. Zabranjene aktivnosti prema kodovima NACE navedenim u Prilogu II ove Politike;
 - 2.11. Ograničenja sektora IT: istraživanje, razvoj ili tehničke primene koje se odnose na programe ili rešenja za elektronske podatke, a koje su posebno usmerene na i/ili uključuju:

²Pod prisilnim radom podrazumevaju se svi poslovi ili usluge koji se ne obavljaju dobrovoljno, a koje pojedinac obavlja pod pretnjom sile ili kazne, kako je propisano konvencijama ILO-a.

³Zloupotreba dečijeg rada podrazumeva zapošljavanje dece koje je ekonomski izrabljujuće prirode ili je po svemu sudeći opasno ili će omesti vaspitanje deteta, ili biti štetno po zdravlje deteta ili fizički, mentalni, moralni ili socijalni razvoj. Pored toga, svaki posao koji obavlja osoba koja još uvek nije navršila 15 godina starosti smatra se štetnim, osim ako lokalno zakonodavstvo ne predviđa obavezno pohađanje škole ili je minimalna starosna dob za rad viša; u kojim slučajevima se propisuje viša starosna dob, za kvalifikaciju zloupotrebe dečijeg rada.

⁴ Uništavanje znači (1) uklanjanje ili značajno smanjenje integriteta jednog područja uzrokovano velikom dugoročnom promenom u korišćenju zemljišta ili vode ili (2) modifikaciju staništa tako da područje gubi sposobnost da zadrži svoju ulogu. Visoke vrednosti očuvanja (HCV) definisane su kao prirodna staništa gde se ove vrednosti smatraju važnim ili kritičnim (vidi <http://www.hcvnetwork.org>).

⁵Ovo se ne odnosi na kupovinu medicinske opreme, opreme za kontrolu (mjerjenje) kvalitete ili bilo koje druge opreme kod koje se smatra da je radioaktivni izvor zanemariv i/ili adekvatno zaštićen.

- 2.11.1. podržavanje bilo koje aktivnosti uključene u ograničene sektore navedene u tačkama 2.2. i 2.8. (uključivo) ovog člana;
- 2.11.2. online kockanje i online kazina;
- 2.11.3. imaju za cilj da omoguće nezakonito;
- 2.11.4. pristup elektronskim mrežama podataka; ili
- 2.11.5. preuzimanje elektronskih podataka;
- 2.12. Ograničenja u sektoru prirodnih nauka: kada se podrška pruža za finansiranje istraživanja, razvoja ili tehničkih primena koje se odnose na:
 - 2.12.1. kloniranje ljudi u istraživačke ili terapijske svrhe;
 - 2.12.2. genetski modifikovane organizme („GMO“); i
 - 2.12.3. žive životinje u naučne i eksperimentalne svrhe, uključujući uzgoj tih životinja.
- 2.13. Nuklearne elektrane (osim mera koje smanjuju ekološke rizike postojećih sredstava) i rudnici urana kao značajan izvor ekstrakcije;
- 2.14. Kamenoresci;
- 2.15. Otkrivanje, istraživanje i vađenje uglja;
- 2.16. Kopnena transportna vozila i pripadajuća infrastruktura koja se prvenstveno koriste za ugalj;
- 2.17. Termoelektrane na ugalj, toplane i oprema za kogeneraciju, kao i pripadajući vodovi⁶;
- 2.18. Nekonvencionalno istraživanje, istraživanje i eksploatacija nafte iz zemljišta, katranskog peska ili naftnog peska;
- 2.19. Kupovina opreme za seču šuma za upotrebu u prirodnim tropskim šumama ili šumama visoke prirodne vrednosti u svim regijama, te aktivnosti koje dovode do krčenja i/ili degradacije prirodnih tropskih šuma ili šuma visoke prirodne vrednosti;
- 2.20. Nove plantaže palminog ulja;
- 2.21. Ako bilo koji od sledećih proizvoda predstavlja značajan deo⁷ od primarno finansiranih aktivnosti projekta:
 - 2.21.1. proizvodnja i trgovina alkoholnim pićima (osim piva i vina);
 - 2.21.2. proizvodnja i trgovina duvanom;
- 2.22. Sektori sa visokim udelom ugljika dozvoljeni prema kodovima NACE⁸ navedeno u Prilogu I ove Politike;
- 2.23. Prisilna iseljenja⁹

⁶Ulaganja u mreže za prenos električne energije sa značajnim snabdevanjem energijom iz uglja vršiće se samo u zemljama i regijonima sa ambicioznom nacionalnom politikom ili strategijom zaštite klime (NDC) ili tamo gdje su ulaganja usmjerena na smanjenje udjela energije iz uglja u relevantnoj mreži.

⁷Za mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP), značajno znači više od bilo kojeg od sledeća dva kriterijuma: a) 10% njihovog konsolidovanog bilansa stanja (ukupna imovina) ili b) 10% prihoda od prodaje. Za finansijske institucije i investicione fondove, „značajno“ znači više od 10% obima njihovog osnovnog portfelja.

⁸Učešće ovih aktivnosti ne bi trebalo da prelazi 10% aktivnog portfelja RFI-a unutar KFKJ-a.

⁹„Prisilna iseljenja odnose se na radnje i/ili propuste koji uključuju prisilno, trajno ili privremeno nedobrovoljno raseljavanje pojedinaca, grupa i zajednica iz domova i/ili zemljišta i resursa zajedničke imovine koju zauzimaju ili od koje zavise, čime se eliminiše ili ograničava mogućnost pojedinca, grupe ili zajednice da živi ili radi u određenom stambenom objektu, naselju ili lokaciji, bez pružanja i pristupa odgovarajućim oblicima pravne ili druge zaštite.“

Član 11

Kategorizacija ekološkog i socijalnog rizika

1. U zavisnosti od vrste, lokacije, osetljivosti, obima projekta, te prirode i veličine njegovih potencijalnih uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja, konačna investicija u MMSP može se klasifikovati u jednu od tri kategorije: A, B i C.
2. KFKJ neće davati jemstvo za zajmove za aktivnosti koje spadaju u Kategoriju A, jer mogu imati značajne, raznolike i/ili dugoročne negativne uticaje na ljudsko zdravlje i životnu sredinu. Sa druge strane, kredite za aktivnosti koje spadaju u Kategorije B i C, KFKJ će dati jemstvo u skladu sa ovom Politikom i svojim internim aktima.
3. **Kategorija A:** aktivnosti koje spadaju u ovu kategoriju su oni projekti ili programi koji imaju potencijal da izazovu značajne negativne uticaje ili rizike koji su specifični, nepovratni ili bez presedana. Na primer, mogu uticati na šire područje od samog objekta u izgradnji, lokacije ili područja projekta ili se može očekivati da će imati značajne negativne uticaje na zaštićena područja, biodiverzitet, kulturna ili materijalna dobra ili autohtone grupe. Takođe mogu biti intenzivni u korištenju resursa, predstavljati visok rizik za ljudsko zdravlje ili zahtevati raseljavanje.
4. **Kategorija B:** koje spadaju u ovu kategoriju su sastavljene od projekata, čiji su potencijalni negativni uticaji na životnu sredinu ili ljude manje štetni od projekata kategorije A. Tipično, uticaj i potencijalni rizici aktivnosti kategorije B ograničeni su na lokalna područja, u većini slučajeva reverzibilni odgovarajućim merama. Kategorija B uključuje projekte kao što su nadogradnje, građevinski radovi, izgradnja, kao i rekonstrukcija, sanacija ili adaptacija postojećih zgrada. Ova kategorija je podeljena na podkategorije B+ i B-:
 - 4.1. **B+:** uključuje građevinske projekte koji su navedeni u Aneksu II Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu Kosova (Prilog VI ove Politike) koji ne zahtevaju potpunu procenu uticaja na životnu sredinu od strane MŽSPPI. Osim kredita koji ispunjavaju uslove u okviru Zelenog prozora - GROW, slučajevi koji zahtevaju procenu uticaja na životnu sredinu koji spadaju u ovu kategoriju neće biti garantovani od strane KFKJ-a.
 - 4.2. **B-:** čine je mali građevinski radovi, mala gradnja kao što su aneksi zgrada, spoljno renoviranje, rekonstrukcija, sanacija ili adaptacija postojeće zgrade.
5. **Kategorija C:** aktivnosti su svrstane u ovu kategoriju ako postoji verovatnoća da imaju minimalan ili nikakav štetan uticaj na životnu sredinu i zbog toga nije potrebna procena uticaja na životnu sredinu. Kategorija C može obuhvatati projekte kao što su investicije u osnovna sredstva, obrtna sredstva, kupovina nekretnina, renoviranje (u zatvorenom), kupovina zemljišta i zgrada. Pored početnog pregleda, za projekat kategorije C nisu potrebne nikakve dalje mere procene uticaja na životnu sredinu.

Član 12

Dokumentacija za ekološku procenu

1. Podnosilac zahteva priprema početni koncept projekta. Nakon razgovora sa RFI-om, u kojem RFI obaveštava podnosioca zahteva o zahtevima za procenu uticaja na životnu sredinu, RFI distribuiše Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika (Prilog III). Podnosilac zahteva dostavlja tražene informacije i podnosi Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika i drugu potrebnu dokumentaciju RFI-u. Podnosilac zahteva je odgovoran za pokretanje razgovora sa nadležnim MŽSPPI ili Opštinom kako bi se ispunili svi zahtevi za pregled uticaja na životnu sredinu na lokalnom ili centralnom nivou

(kao što je pregled postupka procene uticaja na životnu sredinu i/ili druga službena odobrenja ili dozvole). Podnosilac zahteva je odgovoran za dobijanje odgovarajućih dozvola i licenci koje zahtevaju važeći zakoni kako bi se olakšao proces sa nadležnim MZSPPI ili Opštinom. U trenutku kada podnosilac zahteva kontaktira RFI, moraju se dobiti sve dozvole i saglasnosti / odobrenja. Ovi zahtevi se smatraju odvojenim, ali paralelnim onima koji su ovde predstavljeni i podnosilac zahteva je dužan da ih popuni. Podnosilac zahteva je odgovoran za tačnost i verodostojnost informacija datih u Obrascu za procenu ekološkog i socijalnog rizika i drugim dokumentima.

2. Na osnovu obrasca za procenu ekološkog i socijalnog rizika, RFI klasifikuje projekat kao A ili inače neprihvatljiv, B+, B-, C, na sledeći način:
 - 2.1. Za projekte kategorije B+, RFI-ovi popunjavaju Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika. RFI obaveštava Podnosilac zahteva o (i) kategoriji ekološkog i socijalnog rizika, (ii) procesu i potrebnim izveštajima. Javna rasprava za B+ projekte bit će provedena u skladu sa važećim zakonodavstvom i zahtevima partnerskih institucija KFKJ-a;
 - 2.2. Za projekte kategorije B, RFI-ovi popunjavaju Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika. Za ovu vrstu kategorije nije potrebno odobrenje KFKJ-a. SESU će pružiti pomoć po potrebi;
 - 2.3. Za projekte kategorije C, nisu potrebne nikakve druge radnje osim pridržavanja internih procedura upravljanja životnom sredinom od strane RFI-a.
3. Kada je RFI zadovoljan dokumentacijom o životnoj sredini koju je dostavio Podnosilac zahteva, RFI odobrava zahtev, isplaćuje kredit i traži garanciju. Podnosilac zahteva sprovodi mjere ublažavanja i praćenja iz Plana korektivnih mera. RFI-ovi će sprovoditi nadzor i po potrebi predlagati korektivne mere. Najmanje tri (3) prva obrasca za procenu ekološkog i socijalnog rizika svakog RFI-a koji se prvi put registruje kod KFKJ-a biće predmet pregleda i odobrenja od strane KFKJ-a.
4. Za sve projekte kategorije B, u slučaju odstupanja, to će biti prijavljeno u Izveštaju o reviziji životne sredine i dostavljeno KFKJ-u. RFI-ovi su dužni da vode evidenciju o obrascima procene ekološkog i socijalnog rizika i pratećim dokumentima (kao što su registri zaostataka, žalbe). Pored nadzora, revizije životne sredine biće vrednovane shodno ovim dokumentima.

Član 13 **Mehanizam za žalbe**

1. KFKJ je uspostavio Mehanizam za rešavanje žalbi (MRŽ). obuhvaćene projektom i radnu snagu koja je angažovana na realizaciji projekta. Na internet stranici KFKJ-a nalazi se kontakt stručnjaka za životnu sredinu i socijalnu zaštitu kome se može podneti žalba, kao i opis i proces MRŽ-a.
2. Žalbe će adresirati Odbor za žalbe koji se sastoji od upravnog direktora, višeg pravnog menadžera i za usklađenost i od SZSSU-a.
3. Komisija za žalbe će doneti odluku o žalbi ako su ispunjeni sledeći kriterijumi:
 - 3.1. žalba se odnosi na bilo koju od aktivnosti jemstva;
 - 3.2. sadrži dovoljnu količinu detalja da ukaže na štetnu radnju koja se dogodila ili će se verovatno dogoditi, a koja utiče na individualnu ili kolektivnu dobrobit ili predstavlja rizik po životnu sredinu.

4. U slučaju da drugi kriterijum utvrđen u podstavu 3.2 ovog člana nije u potpunosti ispunjen, SŽSSU će sprovesti daljnje istrage (sa ili bez kontaktiranja podnosioca pžalbe), preduzeti korektivne mere, a zatim dostaviti odgovor podnosiocu žalbe. Ako je žalba anonimna, odgovor će biti objavljen na veb stranici KFKJ-a.
5. Svakog meseca SŽSSU podnosi izveštaj Upravi KFKJ-a i donatorima i/ili finansijskim partnerima o žalbama primljenim tokom godine i koje su mere preduzete ili se planiraju preduzeti kao odgovor na njih.
6. KFKJ će, putem sporazuma o jemstvu, zahtevati od RFI-a da razvije i sprovede Mehanizam za žalbe. Mehanizam za žalbe treba biti dostupan široj javnosti, a posebno pojedincima na koje utiče Projekt finansiran kroz garantovane kredite, kao i radnoj snazi angažovanoj na implementaciji finansiranih projekata u skladu sa zahtevima IFC PS 1.

Član 14 Praćenje i izveštavanje

1. Nakon što se kredit isplati i prihvati u okviru jemstva, investicija – *namena kredita za MMSP-a* – ulazi u fazu primene, čime rad na zaštiti životne sredine takođe prelazi u novu fazu.
2. Tokom realizacije investicija, MMSP-i su odgovorni za obavljanje svojih svakodnevnih aktivnosti i sprovođenje mjera ublažavanja u skladu sa zahtevima utvrđenim u nacionalnim propisima o zaštiti životne sredine/socijalnim pitanjima i dobrim industrijskim praksama.
3. Očekuje se da će RFI-ovi pratiti svog zajmoprimca u skladu sa internim politikama i podenti izveštaj KFKJ-u o ekološkim, društvenim, zdravstvenim i bezbednosnom učinku svojih zajmoprimaca ako dođe do neusklađenosti ili u slučaju ozbiljnih ekoloških, društvenih, zdravstvenih i bezbednosnih incidenata.
4. KFKJ će putem sporazuma o garancijama zahtevati od RFI-ova da izveštavaju o ekološkom i socijalnom učinku kredita i razvoju SUŽSS-a, primljenim žalbama i incidentima, najmanje jednom godišnje, a odmah u slučaju ozbiljnih ekoloških, društvenih, zdravstvenih i bezbednosnih incidenata.
5. KFKJ, redovno mesečno, prati razvoj portfelja opštih garancija u smislu ekološke kategorizacije, što se mora predstaviti upravi. Praćenje će uključivati:
 - 5.1. kategorizaciju portfelja prema RFI-ovima;
 - 5.2. kvalitet kreditnog portfelja prema kategorizaciji ekoloških i socijalnih rizika;
 - 5.3. ekološki i socijalni kvalitet portfelja prema destinaciji;
 - 5.4. ekološki i društveni kvalitet portfelja po ekonomskom sektoru, potencijalne žalbe i incidenti, uključujući sve zabrinutosti koje je izrazila zajednica, korisnici ili sami RFI-ovi;
 - 5.5. praćenje projekata kategorije B+, uključujući: sprovođenje mera ublažavanja navedenih u obrascima za procenu uticaja na životnu sredinu i društvo;
 - 5.6. proveru na terenu da li RFI-ovi i kvalifikovani zajmoprimci poštuju politike KFKJ-a, uključujući posebno mere i procedure zaštite životne sredine i društva. SMSQ, redovno, putem odabranih uzoraka, procenjuje usklađenost s PUŽSS-om i kriterijumima kategorizacije ekološkog i socijalnog rizika u skladu s ovom politikom.
6. Svrha praćenja je utvrđivanje distribucije portfelja i koncentracije ekološkog i socijalnog rizika.

7. KFKJ će obavještavati Odbor direktora i svoje donatore i/ili finansijske partnere o razvoju portfelja i svim eventualnim neslaganjima putem opšteg izveštavanja.
8. Standardi izveštavanja koje je KFKJ utvrdio obezbediće da su odgovarajuće informacije o ekološkim i društvenim rizicima dostupne svim nivoima organizacije i da se interni i eksterni zahtevi za izveštavanje mogu blagovremeno ispuniti, i da ti izvještaji takođe budu visokog kvaliteta.

POGLAVLJE III ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15 Primena politike

1. Ova Politika postoji kako bi se obezbedio pravilan smer KFKJ-a i uspostavila interna pravila ponašanja i profesionalni standardi koje zaposleni i uprava KFKJ-a moraju ispuniti.
2. KFKJ će, prilikom pružanja svojih usluga, biti u potpunosti u skladu s ovom Politikom. U slučaju sukoba između ove Politike i Zakona o osnivanju KFKJ-a, preovladava Zakon.
3. Upravni direktor donosi odluku kojom se uređuje sprovođenje mera energetske efikasnosti i optimizacije u okviru KFKJ-a

Član 16 Izmene ove Politike

1. Ovu Politiku razmatra Odbor direktora KFKJ-a i može biti izmenjena i dopunjena s vremena na vreme u meri u kojoj to Odbor bude smatrao shodnim, u zavisnosti od promenljivih okolnosti ili radi usklađivanja sa važećim zakonima.
2. Za sve promene ove Politike biće potrebna saglasnost odgovarajućih partnerskih institucija, u skladu sa važećim sporazumima.

Član 17 Odredbe o stavljanju van snage

1. Stupanjem na snagu ove Politike, stavlja se van snage Politika ekološkog i socijalnog upravljanja od 28.04.2023. godine.
2. Sve odluke, politike i drugi dokumenti koje odobri Odbor direktora ili izvršni direktor na osnovu prethodne Politike ostaju na snazi dok se ne stave van snage ili ne zamenedrugim odlukama i dokumentima zasnovanim na ovoj Politici.

Član 18 Usklađenost i sankcije

Zaposleni u KFKJ-u pojedinačno su odgovorni za poštovanje ove politike. Kršenje ove Politike i gore pomenutih pravila i zabrana može podvrgnuti zaposlene disciplinskim merama.

Član 19 Prilozi

1. Ova politika sadrži sledeće priloge:
 - 1.1. Prilog I - Sektori koji intenzivno koriste ugljenik navedeni po kodovima NACE klasifikacije;

- 1.2. Prilog II - Zabranjeni sektori prema NACE kodovima;
- 1.3. Prilog III - Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika;
- 1.4. Prilog IV - Tok procesa odobravanja kredita;
- 1.5. Prilog V - Projekti navedeni u Prilogu I Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu koji zahtevaju PUŽS;
- 1.6. Prilog VI - Projekti navedeni u Aneksu II nacionalnog Zakona o PUŽS;
- 1.7. Prilog VII - Spisak aktivnosti koje podležu dobijanju opštinske ekološke dozvole..

Član 20

Stupanje na snagu

Ova Politika stupa na snagu danom usvajanja u Odboru direktora.

25.09.2025.
Agan Azemi
Predsedavajući Upravnog odbora

Prilog I
Sektori koji intenzivno koriste ugljenik navedeni po kodovima NACE
klasifikacije

1411	Proizvodnja kožne odeće
1711. godine	Proizvodnja celuloze
1712. godine	Proizvodnja papira i kartona
2352	Proizvodnja vapna i gipsa
2451	Livenje gvožđa
4612	Posredničke aktivnosti u trgovini gorivima, rudama, metalima i industrijskim hemijskim proizvodima
4671	Trgovina na veliko čvrstim, tekućim i plinskim gorivima i srodnim proizvodima
4730	Trgovina na malo motornim gorivima i mazivima u specijalizovanim prodavnicama
4941	Kopneni prevoz robe (sem hibridnih ili električnih vozila)

Prilog II

Zabranjene aktivnosti prema NACE kodovima

0115	Uzgoj duvana
0220	Seča drveća
0510	Vađenje kamenog ugljena
0520	Vađenje lignita
0710	Vađenje gvozdene rude
0721	Vađenje uranovih i ruda torijuma
0729	Vađenje ostalih ruda i obojenih metala
0811	Vađenje ukrasnog i građevinskog kamena, vapnensa, gipsa, krede i škriljevca
0899	Ostale aktivnosti vađenja ruda i kamena p.k.t.
1200	Proizvodnja duvanskih proizvoda
1910	Proizvodnja proizvoda iz koksnih peći
2012	Proizvodnja boja i pigmenata
2013	Proizvodnja ostalih neorganskih hemijskih proizvoda
2014	Proizvodnja ostalih hemijskih proizvoda organskog porekla
2015	Proizvodnja gnojiva i azotnih jedinjenja
2016	Proizvodnja plastike u primarnim oblicima
2017	Proizvodnja sintetičkog kaučuka u primarnim oblicima
2020	Proizvodnja pesticida i drugih agrohemijskih proizvoda
2351	Proizvodnja cementa
2410	Proizvodnja osnovnog gvožđa i čelika, kao i ferolegura
2442	Proizvodnja aluminijuma
2443	Proizvodnja olova, cinka i kalaja
2444	Proizvodnja bakra
2445	Proizvodnja ostalih obojenih metala
2446	Obrada nuklearnog goriva
2452	Livnica čelika
2454	Livnica ostalih obojenih metala
3812	Sakupljanje opasnog otpada
3822	Tretman i odlaganje opasnog otpada
4635	Trgovina na veliko duhanskim proizvodima
4726	Trgovina na malo duhanskim proizvodima u specijalizovanim prodavnicama

Prilog III
Obrazac za procenu ekološkog i socijalnog rizika

Naziv banke:		Datum posete na terenu:	____/____/____		Ime i pozicija bankarskog službenika:	
Ime biznisa/klijenta:		Aktivnost:			Sektor:	
Ime deoničara biznisa:		Kontaktни broj telefona:			Adresa biznisa:	
Traženi iznos finansiranja:		Vrsta investicije:			Kratak opis investicionog plana:	
Ekološka i socijalna kategorija: (B+, B-, C)		Lista isključenja:			Specifična ekološka i socijalna pitanja (uticaji tokom realizacije investicije):	

PROCENA PRIMENJIVIH ZAHTEJEVA		DA	N E	N / A	DODATNE INFORMACIJE	KOMENTARI
Aspekti	Zatražene informacije				(Molimo vas da navedete dodatne informacije kako biste potkrepili sve odgovore)	
Nacionalni zakoni:	Da li je aktivnost u skladu sa nacionalnim regulatornim zahtevima?					
	U skladu sa aktivnošću biznisa i regulatornim zahtevima, da li su potrebne neke posebne ekološke dozvole/licence? Ako je odgovor DA, u dodatnim informacijama navedite nazive potrebnih dozvola/licenci, njihove datume					

	isteka i dokaz o njihovom posedovanju.					
Procena ekoloških i socijalnih rizika i uticaja poslovanja klijenta						
1. Procena i upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima i uticajima	1.1. Da li kompanija ima sistem za upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima svojih poslovnih aktivnosti? Ako je tako, ko je odgovorna osoba?					
	1.2. Koliko zaposlenih ima kompanija?					
	1.3. Da li je kompanija u skladu sa zakonima na Kosovu u vezi sa ekološkim i socijalnim pitanjima?					
2. Pregled uslova rada	2.1. Da li preduzeće primenjuje princip nediskriminacije u procesu zapošljavanja, naknadama i uslovima rada,					

	uključujući i ugrožene grupe zaposlenih?					
	2.2 Da li preduzeće ima procedure za zdravlje i bezbednost na radu?					
	2.3 Da li preduzeće svojim zaposlenima pruža bezbedno i zdravo radno okruženje?					
	2.4 Da li preduzeće ima programe obuke za zaposlene o zdravlju i bezbednosti na radu?					
	2.5 Gde je primenjivo, da li preduzeće obezbeđuje zaposlenima ličnu zaštitnu opremu (kacige, maske, rukavice, zaštitne čizme, zaštitu od buke, mere za zaštitu od visine itd.) i da li zahteva/prati					

	njihovu upotrebu?					
	2.6 Da li biznis pruža obuku o korišćenju mašina/opreme?					
	2.7 U slučaju specifičnijih mašina/opreme, da li su na snazi zaštitni mehanizmi koji sprečavaju rizike tokom rada?					
	2.8 Da li preduzeće registruje i izveštava o nivoima povreda, profesionalnih bolesti, izgubljenih dana i broju smrtnih slučajeva na radu? Molimo vas, navedite najnovije podatke?					
	2.9 Da li je kompanija uključena u štetan dečji rad ili prisilni rad (uključujući i lanac snabdevanja)?					

3. Sprečavanje zagađenja na lokaciji biznisa/preduzeća	3.1 Da li preduzeće primenjuje mere za poboljšanje efikasnosti u potrošnji energije, vode, sirovina i drugih resursa?					
	3.2 Da li preduzeće generiše emisije u vazduhu, tečne ili čvrste materije tokom faze izgradnje i/ili rada svojih aktivnosti? Ako da, molimo navedite detalje.					
	3.3 Molimo vas opišite procedure koje su na snazi za praćenje emisija u zrak i vodu. Molimo dostavite kopiju svih dozvola za ispuštanje otpadnih voda.					
	3.4 Da li kompanija ima smernice za skladištenje, tretman i odlaganje čvrstog otpada (uključujući opasni otpad) koji					

	nastaje u njenom poslovanju? Ako da, molimo vas da navedete kratke detalje.					
	3.5 Jesu li rezervoari za skladištenje nafte povezani sa sekundarnim rezervoarima kako bi se sprečilo curenje?					
	3.6 Da li postoji procedura za reagovanje u slučaju slučajnog izlivanja?					
	3.7 Da li postoje zajednice koje žive u blizini prostorija kompanije? Da li kompanija ima procedure za adresiranje pitanja zdravlja i bezbednosti zajednice u kontekstu svog poslovanja?					
	3.8 Da li kompanija ima uspostavljene sigurnosne procedure za rešavanje					

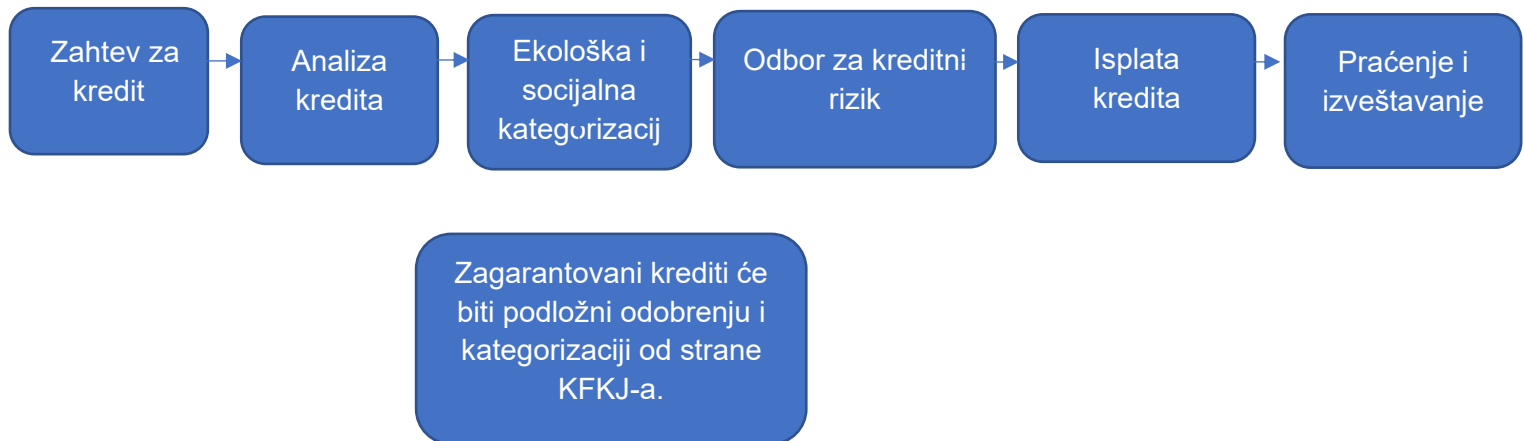
	problema ispuštanja, transporta i odlaganja opasnih materijala kako bi se izbjegla ili minimizirala izloženost lokalnih zajednica ovim materijalima? Molimo vas opišite.					
	3.9 Da li kompanija ima procedure za sprečavanje i praćenje buke tokom izgradnje/svog rada?					
4. Zdravlje i bezbednost zajednice	4.1 Molimo vas opišite procedure koje su na snazi za saradnju sa lokalnim zajednicama i za adresiranje žalbi zajednice, gde je to primenjivo (npr. mehanizam za rešavanje žalbi, plan angažovanja zainteresovanih strana).					
Ukupna procena ekoloških i socijalnih pitanja (Molimo vas da navedete sažetak koji tretira upravljanje ključnim ekološkim, društvenim, bezbednosnim i zdravstvenim pitanjima vezanim za poslovanje klijenta)						

--

Akcioni plan za poboljšanje ekološkog i socijalnog uticaja - Ovo treba biti uključeno u sporazumu sa bankom i pratiti usklađenost				
Problem koji je identifikovan za poboljšanje	Radnje koje treba preduzeti	Datum završetka:		Mišljenje ili zaključci o tome da li su navedene akcije lako ostvarive, neophodne i da li ove investicije (planirane od strane klijenta/preporučene od strane banke) doprinose poboljšanju uticaja na životnu sredinu?
Otpad na lokaciji				
Zaštitna oprema				
Postavljanje skela i mreža				
Građevinske mašine				
Ostalo				
Odgovorni službenik banke:		Potpis:		Datum: <u> </u> / <u> </u> / <u> </u>
Uputstva: - Molimo vas da u odeljku za dodatne informacije navedete što više informacija koje potkrepljuju date odgovore. - Za informacije o ekološkim i socijalnim rizicima specifične za sektor, molimo pogledajte linkove u nastavku: http://firstforsustainability.org/risk-management/understanding-environmental-and-social-risk/risk-by-industry-sector/ http://ifc.org/ehsguidelines				

Prilog IV

Generički tok procesa odobravanja kredita

1. *Zahtev za kredit*: Klijent podnosi zahtev za kredit; obrazac aplikacije se podnosi zajedno sa odgovarajućom dokumentacijom;
2. *Analiza kredita*: Prikupljanje dokumenata/dozvola koje su nedostajale u fazi apliciranja, treba uključiti i investicioni plan;
3. *Ekološka kategorizacija*: U ovoj fazi se vrši kategorizacija u skladu sa uticajem na životnu sredinu. Na osnovu investicijskog plana, kredit se može kategorizovati kao A- nepodoban, B+, B- i C. Kategorije B+ podležu odobrenju i kategorizaciji od strane KFKJ-a za prva tri slučaja RFI-a koje KFKJ prvi put registruje;
4. *Komitet za kreditni rizik*: Kredit se podnosi upravi Banke;
5. *Isplata kredita*: Potpisivanje ugovora i transfer sredstava;
6. *Praćenje i izveštavanje*: Banka će pratiti kredite i njihov ekološki i socijalni uticaj (ako postoji) i izvestiti KFKJ u slučaju bilo kakvih odstupanja.

Prilog V
**Projekti navedeni u Aneksu I Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu, koji
podležu postupcima procene uticaja na životnu sredinu**

1. Proizvodnja i prerada metala

1. Fabrika opeka od metalnih ruda (uključujući i minerale koji sadrže i sumpor).
2. Livnica za livenje sivog liva i čelika (primarno ili sekundarno), uključujući stalno livenje.
3. Livnica za preradu crnih metala:
 - 3.1. kovačnica sa čekićima, čija energija prelazi pedeset (50) KJ po čekiću međutim upotrebljena kalorična snaga prelazi dvadeset (20) KW;
 - 3.2. primena zaštitnih slojeva sa mešavinom metala kapaciteta koji prelazi jednu (1) tonu bruto čelika/1satu;
 - 3.3. fonderija-livnica crnih metala proizvodnog kapaciteta preko sto (100) tona/dnevno.
4. Livnica za:
 - 4.1. proizvodnju obojenih metala od minerala, koncentrata ili sekundarnih sirovina metalurških, hemijskih, elektrolitičkih procesa;
 - 4.2. livenje, uključujući legure, rikuperiranih produkata (rafiniranje, livenje u livnici, i dr.) sa kapacitetom livenja od preko jedne (1) tone dnevno za olovo i kadmijum ili deset (10) tona dnevno za sve druge metale.
5. Fabrika za površinsko tretiranje metala i plastičnih materijala, koristeći hemijski elektrolitički proces u koje obim kade za tretiranje prelazi deset (10) m³.
6. Postrojenja za površinsko tretiranje supstanci, objekata ili proizvoda, koji zahtevaju organski rastvor, posebno zaštitnog sloja, pritiska, zaštitnih prevlaka, skidanje ulja, protiv probijanja vode, bojenje, čišćenje ili presiranje većih kapaciteta od sto (100) tona/godišnje.
7. Proizvodnja i prerada legura od obojenih metala koji sadrže arsen, živu i olovo u kapaciteta preko hiljadu (1000) tona godišnje.

2. Industrija minerala

8. Fabrika za proizvodnju cementa u rotacionim pećnicama (pećnica i sušara) sa proizvodnim kapacitetom od preko trista (300) tona dnevno ili za proizvodnju kreča u obrtnim pećnicama sa proizvodnim kapacitetom sa preko trideset (30) tona dnevno ili drugih visokih pećnica sa proizvodnim kapacitetom sa preko trideset (30) tona dnevno.
9. Fabrika za proizvodnju materijala sa procesom kalciniranja i pečenja minerala sa toksičnim elementima kao što su živa, arsen i kadmijum.
10. Fabrika za proizvodnju stakla, uključujući staklena vlakna sa kapacitetom topljenja sa preko deset (10) tona dnevno.

11. Livnica-fonderija za livenje mineralnih supstanci, uključujući proizvodnju mineralnih vlakana, sa kapacitetom od preko deset (10) tona dnevno.

12. Fabrika za proizvodnju keramike sa toplotnim dejstvom naročito crepa, cigle, vatrostalne opeke ili porcelana, kapacitetom od preko trideset (30) tona dnevno.

13. Pogoni za vađenje azbesta, preradu i transformaciju azbesta i proizvoda sastavom azbesta: za proizvode azbest-cementa, sa godišnjom proizvodnjom od preko hiljade (5000) tona finalnih proizvoda, trajnih materijala, godišnjom proizvodnjom od preko pedeset (50) tona finalnih produkata, i drugih potreba korišćenja azbesta, čiji obim proizvodnje prelazi dvesta (200) tona godišnje.

14. Postrojenja za pečenje i sinterovanje nemetalnih minerala čiji proizvodni kapaciteti prelaze trideset (30) tona/dnevno.

3. Ekstraktivna industrija

15. Kamenolomi i otvoreni rudnici, čija površina prelazi pet (5) ha, ili vađenje treseta u površinama većim od deset (10) ha ili vađenje preko petnaest hiljade (15.000) tona/godišnje.

16. Vađenje i prerada (izuzev tekućina i gasifikacije) uglja, lignita i bitumenskih minerala kapaciteta više od pedeset hiljade (50.000) tona godišnje.

4. Hemijska industrija

17. Integrisane aktivnosti za proizvodnju na nivou navedenih industrijskih supstanci ili grupe supstanci u podstavovima.17.1. do 17.7. putem hemijskih procesa: 17.1. Za proizvodnju hemijskih đubriva sa bazom fosfora, azota ili kalijuma (prosta ili složena hemijska đubriva) kao što su:

17.1.1. jednostavni ugljovodonici (linearni ili ciklični, zasićeni ili nezasićeni, nearomatični ili aromatični);

17.1.2. ugljovodonici koji sadrže kiseonik, kao: alkoholi, aldehidi, ketoni, karboksilne kiseline, etri, peroksidi, epoksidne smole;

17.1.3. sumporni ugljovodonici;

17.1.4. ugljovodonici koji sadrže natrijum, kao: amini, amidi, azotna jedinjenja, nitratna jedinjenja, nitrili, cijanati, izocijanati;

17.1.5. ugljovodonici koji sdrže fosfor;

17.1.6. halogenizovani ugljovodonici;

17.1.7. organo-metalna jedinjenja;

17.1.8. plastični materijali (polimerna sintetička vlakna ili vlakna na bazi celuloze);

17.1.9. sintetička guma;

17.1.10. boje i pigmenti;

17.1.11. površinski aktivne materije.

17.2. Za proizvodnju osnovnih organskih hemikalija:

17.2.1. gasovi, kao što su: amonjak, hlor ili hlorovodonik, fluor ili fluorovodonik, ugljendioksid, sumporna jedinjenja, sumpordioksid, vodonik, ugljentetrahlorid;

17.2.2. kiseline, kao što su: hromna kiselina, fluorovodonična kiselina, fosforna kiselina, azotna kiselina, hlorovodonična kiselina, sumporna kiselina, oleumi i sumporasta kiselina;

17.2.3. baze, kao što su: amonijum hidroksid, kalijum hidroksid, natrijum hidroksid;

17.2.4. soli, kao što su: kalijum karbonat, natrijum karbonat, perborat, srebronitrat;

17.2.5. nemetali, metalni oksidi ili druga neorganska jedinjenja kao kalcijum karbid, silicijum, silicijum karbid.

17.3. Za proizvodnju fosfornih, azotnih ili kalijumovih đubriva (prosta ili složena đubriva);

17.4. Za proizvodnju osnovnih proizvoda za zaštitu bilja i biocida;

17.5. Postrojenja u kojima se primenjuju hemijski ili biološki procesi u proizvodnji osnovnih farmaceutskih proizvoda boja i pesticida;

17.6. Za proizvodnju eksplozivnih predmeta;

17.7. Za proizvodnju dodatnih hranljivih proteina, fermentata i drugih proteinskih supstanci hemijskim ili biološkim putevima.

5. Energetska industrija

18. Termoelektrane za proizvodnju energije i drugi toplotnih postrojenja za proizvodnju energije snage preko pedeset (50) MW.

19. Centrale nuklearne energije.

20. Izgradnja električne mreže visokog napona, sa minimalnom voltažom od dvesta dvadeset (220) kV i većom daljinom od deset (10) km.

21. Rafinerije nafte i gasa, postrojenja za proizvodnju vodene pare i gasifikaciju uglja i bitumenskih škriljaca, postrojenja za regenerisanje fosilnih ulja u cilju višeg korišćenja ili od preko sto hiljada (100.000) tona/godišnje.

22. Skladište za skladištenje i deponiranje nafte, njenih hemijskih i petrohemijskih produkata, većih ili jednakih kapaciteta od sto hiljada (100.000) tona.

23. Skladišta za čuvanje i skladištenje radioaktivnih materija.

6. Transportna infrastruktura

24. Izgradnja železnica za železnički saobraćaj velikih razdaljina i izgradnja vazdušnih saobraćajnica i pista sa većim ili jednakim osnovama prelaska sa 2100 m.

25. Izgradnja nove saobraćajnice sa dve ili tri trake kolovoza, ili proširenje jedne postojeće saobraćajnice sa dve ili manje trake kolovoza gde će se osigurati dve ili više trake, što će nova

saobraćajnica ili prošireni deo saobraćajnice moći imati dužinu od pet (5) km ili više u kontinuitetu.

26. Cevovodi dijametra od petsto (500) mm ili veći od ove vrednosti i dužine od deset (10) km ili više od ove vrednosti, za transport:

26.1. prirodnog gasa, naftnim proizvodima ili hemikalije;

26.2. ugljen dioksida (CO₂) u cilju geološke deponiranja, uključujući i prateće stanice pumpanja.

27. Cevovodi prečnika većih od osamsto (800) mm i dužine veće od četrdeset (40) km za prevoz ugljen dioksida (CO₂) radi geološkog skladištenja, uključujući i prateće pumpne stanice.

7. Prehrambena industrija

28. Tretiranje i planirana prerada za proizvodnju prehrambenih proizvoda od:

28.1. sirovine životinjskog porekla (izuzev mleka) sa kapacitetom finalnog proizvoda preko trideset (30) tona/dnevno;

28.2. sirovine biljnog porekla sa kapacitetom finalnog proizvoda većeg od dvesta pedeset (250) tona/dnevno;

28.3. tretiranje i količina mlečnih proizvoda u količini od preko 100 tona/dnevno (godišnja prosečna vrednost));

28.4. Pogoni za preradu mesa.

8. Tretman otpada i otpadnih voda

29. Postrojenja za spaljivanje, rekuperaciju, hemijsko tretiranje, ili skladištenje opasnih otpada.

30. Postrojenja za spaljivanje urbanog otpada većih kapaciteta od jedne (1) tone/1 sat.

31. Deponije urbanog otpada kapaciteta preko trideset (30) tona/dnevno.

32. Postrojenja za tretiranje urbanih otpadnih voda ekvivalentnim ili većeg kapaciteta, za stohiljada (100.000) stanovnika.

33. Postrojenja za tretiranje industrijskih ispuštenih voda.

9. Projekti za akumuliranje, transport i snabdevanje vodom

34. Vađenje podzemnih voda ili veštačke šeme opterećivanja podzemnih voda, gde godišnji obim pronalaznje vode ili akumulacija (opterećenja) jednaka ili preko pet (5) miliona m³.

34. 1. Rad na transferu vodnih izvora sa rečnih bazena, sa tendencijom transfera u zaštitnim prekidanim putevima voda i gde obim transfernih voda je preko trideset (30) miliona m³/godišnje.

34.2. U svim slučajevima, radovi na transferu vodnih izvora sa rečnih bazena kad vodotok bazena višegodišnjih bazena je preko šesto (600) miliona m³/godišnje i gde količina transferisanih voda preko 5 procenata tog vodotoka. U oba slučaja izuzima se transfer pijaće vode preko vodovoda.

35. Brane i drugi projektovani rezervoari za akumuliranje ili skladištenje vode, gde je dodatna količina vode preko pet (5) miliona m³.

10. Industrija papira, drveta, tekstila i kože

36. Proizvodnja kartonskih vlakana preko sto hiljada (100.000) m²/godišnje.

37. Industrijska postrojenja za:

37.1. proizvodnju celuloze ili drugih sličnih vlakana;

37.2. proizvodnja papira i kartona sa proizvodnim kapacitetom većim od pedeset (50) tona/dan.

38. proizvodnja nameštaja kapaciteta preko deset hiljada (10.000) m³/godišnje, kao sirovina.

39. Postrojenja za predtretman (operacije kao što su pranje, izbeljivanje, mercerizacija) ili bojenje prediva i tekstila.

40. Fabrika za tretiranje i preradu kože.

11. Intenzivna poljoprivreda

41. farma za intenzivan (brzi) uzgoj živine, svinja i sitne stoke koja ima više od:

41.1. deset hiljada (10.000) ptica (živina);

41.2. petsto (500) svinja;

41.3. sto (100) goveda;

41.4. hiljadu (1000) komada sitne stoke.

12. Ostali projekti

42. Postrojenje za skladištenje ili tretman životinjskog otpada i životinjskih kostura.

43. Odlagališta za geološko skladištenje ugljičnog dioksida.

45. Instalacije za hvatanje mlaza CO₂ u cilju geološkog skladištenja iz instalacija obuhvaćenih Prilogom, ili u slučajevima kada uopšteno hvatanje CO₂ je 1,5 megaton ili iznad ove vrednosti.

46. Svaka izmena ili trajanje nekog projekta predstavljenog u ovom Prilogu, kada izmena ili dopuna dostigne prag određen Prilogom, ako je kao takav obuhvaćen.

Prilog VI

Projekti navedeni u Prilogu II nacionalnog Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu

1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

- 1.1.1. projekti namenjeni korišćenju nepoljoprivrednog ili delimično prirodnih zemljišta za intenzivnu poljoprivrednu obradu;
- 1.2. projekti upravljanja vodama namenjeni poljoprivredi, uključujući projekte navodnjavanja i odvodnjavanja zemljišta;
- 1.3. pošumljavanje i krčenje šuma u svrhu prelaženja na drugi tip korišćenja zemljišta;
- 1.4. farme za intenzivni uzgoj ribe.

2. Ekstrakcijska industrija

- 2.1. kamenolom, otvoreni rudnici i vađenje treseta uključujući i identifikovana mesta za obavljanje zanata (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 2.2. podzemna miniranja;
- 2.3. vađenje, drobljenje, seperacija inertna-ruda sa rečnih drenaža;
- 2.4. dubinsko bušenje, a posebno:
 - 2.4.1. geotermalno bušenje;
 - 2.4.2. bušenje u cilju vodosnabdevanja, sa izuzetkom bušenja radi ispitivanja stabilnosti tla;
- 2.5. površinski industrijski objekti za vađenje uglja, lignita i bitumenskih škriljaca (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1).

3. Energetska industrija

- 3.1. industrijska postrojenja za proizvodnju električne energije, vodene pare i vrele vode (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 3.2. industrijski uređaji za prenos gasa, vodene pare i vrele vode; za prenos električne energije površinskim dalekovodima (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 3.3. površinsko očuvanje prirodnog gasa;
- 3.4. podzemno skladištenje zapaljivih gasova;
- 3.5. podzemna i površinska zaštita zapaljivih i tekućih sirovina (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1) kao i zaštita površinskog sloja zemljišta od fosilnih goriva;
- 3.6. industrijsko briketiranje uglja i lignita;
- 3.7. hidrocentrale (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 3.8. uređaji za korišćenje snage vetra u cilju proizvodnje energije;
- 3.9. kontinuirani izvori zračenja (jonizujući i nejonizujući).
- 3.10. instalacije za hvatanje mehurića CO₂ u cilju geološkog skladištenja (instalacije koje nisu obuhvaćeni Prilogom 1).

4. Proizvodnja i prerada metala

- 4.1. proizvodnja gvožđa i čelika neprestanim livenjem;
- 4.2. postrojenja za preradu u crnoj metalurgiji (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 4.3. livnice crne metalurgije (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 4.4. postrojenja za livenje, uključujući legure obojenih metala, osim plemenitih metala uključujući nusproizvode (rafinacija, livenje u livnicama itd.), (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 4.5. postrojenja za tretiranje površinskih metala i plastičnih materijala (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 4.6. proizvodnja ili sklapanje motornih vozila i automotornih vozila;
- 4.7. postrojenja za pečenje i sinteriranje metalnih ruda.
- 4.8. postrojenja za proizvodnju i opravku aviona;
- 4.9. proizvodnja železničke opreme;
- 4.10. lomljenje eksplozivom.

5. Industrija minerala

- 5.1. koksare (suva destilacija uglja);
- 5.2. fabrika za proizvodnju cementa (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1) ;
- 5.3. fabrika za proizvodnju azbesta i izradu azbestnih produkata (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 5.4. fabrika za proizvodnju stakla i staklenih vlakna (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 5.5. livnice za livenje supstanci ruda koji sadrže i vlakna rude (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 5.6. proizvodnja keramičkih produkata putem pečenja, posebno krovne cigle, cigle, refraktarne cigle, crep, kamene prevlake ili porcelana (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 5.7. fanrika za proizvodnju asfalta;
- 5.8. fabrika za proizvodnju betona.

6. Hemijska industrija

- 6.1. obrada poluproizvoda i proizvodnja hemikalija;
- 6.2. proizvodnja pesticida i farmaceutskih proizvoda, boja i lakova, artikala od gume i superoksida (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 6.3. objekti za skladištenje i očuvanje nafte, petrohemijskih i hemijskih proizvoda.

7. Prehrambena industrija

- 7.1. Proizvodnja ulja i masti životinjskog i biljnog porekla (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 7.2. Pakovanje i konzerviranje životinjskih i biljnih proizvoda;
- 7.3. Izrada mlečnih proizvoda (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 7.4. Proizvodnja piva i slada (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 7.5. Proizvodnja slatkiša i sirupa (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 7.6. Uređaji za klanje životinja;
- 7.7. Industrijska postrojenja za proizvodnju nišeste;
- 7.8. Šećerane (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1).

8. Tekstilna, kožna, drvna i papirna industrija

- 8.1. Industrijski pogoni za proizvodnju hartije i kartona (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 8.2. Pogoni za prethodnu obradu (pranje, belenje, meriseriziranje) ili bojenje vlakana i tkanina (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 8.3. Postrojenja za štavljenje i obradu kože;
- 8.4. Postrojenja za obradu i proizvodnju celuloze.

9. Industrija gume

- 9.1. Proizvodnja i prerada proizvoda na bazi gume.

10. Infrastrukturni projekti

- 10.1. Projekti industrijskog razvoja;
- 10.2. Projekti urbanog razvoja, uključujući izgradnju prodajnih centara, parkirališta za vozila;
- 10.3. Izgradnja železničkih objekata i objekata kombinovanog transporta kao i terminala na kombinovani transport (projekti neobuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.4. Izgradnja aerodroma i pista za sletanje i uzletanje malih aviona (projekti neobuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.5. Izgradnja puteva (projekti neobuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.6. Izgradnja, konstrukcija i modifikovanje vodenih kanala na tlu, projekti za kanale i prevenciju vodotoka;
- 28
- 10.7. Projekti za sprečavanje poplava uključujući i modifikaciju rečnih kanala (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.8. Brane i drugi projektovani objekti namenjeni zadržavanju vode ili njenom dugoročnom akumuliranju (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);

- 10.9. Konstrukcija ili modifikovanje tramvajskih pruga, žičara ili podzemnih železnica, namenjenih isključivo ili najvećim delom prevozu putnika;
- 10.10. Izgradnja naftovoda i gasovoda i (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.11. Vađenje podzemnih voda i šeme za ponovno veštačko punjenje podzemnih akumulacija (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 10.12. Objekti za prebacivanje voda između rečnih slivova (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1).

11. Turizam i slobodno vreme

- 11.1. Ski-staze, ski-liftovi i žičare kao i prateći objekti;
- 11.2. Turistička sela i kompleks hotela van urbanih područja i društvenih objekata ovim delatnostima;
- 11.3. Mesta (zone) za karavane i kampove;
- 11.4. Zabavni parkovi;
- 11.5. Objekti infrastrukture u zaštićenim zonama koja nisu obuhvaćena prostornim planom.

12. Ostali projekti

- 12.1. Trajen piste koje se koriste za trke i testiranje motornih vozila;
- 12.2. Instalacije za odlaganje otpada (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 12.3. Postrojenja za tretiranje otpadnih voda (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 12.4. Instalacije za prikupljanje mulja (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 12.5. Skladišta za čuvanje otpada gvožđa i drugih metala, uključujući metalne skelete neupotrebljivih vozila;
- 12.6. Instalacije za proizvodnju veštačkih mineralnih vlakana (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 12.7. Instalacije za reciklažu ili uništavanje eksplozivnih materija;
- 12.8. Mesta za skladištenje neopasnog industrijskog otpada;
- 12.9. Mesta koja se koriste za prikupljanje-depozit uginulih ili nepoželjnih životinja (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1);
- 12.10. Prehrambena industrija (projekti koji nisu obuhvaćeni Prilogom 1 ili gore navadenim odeljkom 7);
- 12.11. Svaka izmena ili proširenje datih projekata u Prilogu 1 ili Prilogu 2, koje su dozvoljene, ili su u procesu realizacije, koje izmene ili proširenje mogu imati naglašen nepovoljan uticaj po sredinu (izmena ili proširenje koje nije uključeno u Prilogu 1);
- 12.12. Projekti u Prilogu 1, preduzimani ekskluzivno ili uglavnom za razvoj ili testiranje metoda ili novih proizvoda, i koji nisu korišćeni više od dve (2) godine.

Prilog VII

Lista delatnosti koje podležu opštinskoj ekološkoj dozvoli

1. Auto-servisi;
2. Perionice automobila;
3. Auto-servisi sa do 20 vozila van upotrebe;
4. Pumpe za plin (GLN) do 5 m³;
5. Benzinske pumpe kapaciteta do 50 m³;
6. Testera za drvenu građu;
7. Fabrike za preradu drveta, nameštaj, tapaciranje do 1000m³/godišnje
 7. Pekara za proizvodnju hleba i ostalih proizvoda od brašna;
8. Izgradnja i rehabilitacija kanalizacione mreže otpadnih voda dužine do 5 km;
9. Izgradnja i rehabilitacija vodovodne mreže, dužine do 5 km;
 8. Popravka postojećih gradskih puteva i izgradnja novih putnih pravaca (dužine do 5 km);
10. Mesare;
11. Proizvodnja kreča;
12. Proizvodnja betonskih i prefabrikovanih elemenata, ploča itd. sa projektovanim kapacitetom do 2 m³ betona/sat;
13. Centar za prikupljanje građevinskog i ruševinskog otpada, za opštine sa manje od 60.000 stanovnika;
14. Veštački uzgoj ribe u ribnjacima, površine do 300 m²;
15. Bazeni, bez hotelskih sadržaja i pratećih objekata;
16. Radionice za obradu mermera;
17. Izgradnja kolektivnih stambenih i uslužnih objekata (hotelskih, trgovačkih, komercijalnih, poslovnih i dr.) sa osnovnom površinom preko 450 m² ili ukupnom površinom objekta preko 1500 m²;
18. Delatnost proizvodnje komposta, sa ukupnom količinom prerade do 100 m³ ili 40 tona/godišnje;
19. Skladište za hemijska đubriva i pesticide;
20. Objekti za usluživanje hrane (ćevabdžinice, poslastičarnice, restorani itd.);
21. Mesta ili centri za sakupljanje i skladištenje otpada, gdje se skladišti inertni otpad (plastika, papir i staklo), u količinama do 30 tona;
22. Postrojenja za intenzivan uzgoj živine, sitne stoke i goveda sa manje od: 5000 živine; 250 svinja; 50 goveda; 500 sitne stoke;
 9. Oprema za korišćenje energije vetra za proizvodnju energije, instalirane snage do 100 kW/sat;
23. Solarni sistemi sa fotonaponskim sistemima za proizvodnju energije/pare, do 100 kW/sat;
24. Stanice za mobilnu telefoniju;
 10. Mesta za trgovinu životinjama na otvorenim i zatvorenim prostorima;
25. Skladišna i prodajna mesta za građevinski materijal;
26. Zanatski centri;
27. Servisi (servisiranje tehničke i elektronske opreme);
28. Fotografski studio;
29. Proizvodnja plastičnih vrata i prozora;